

АКТИ ВИКОНАВЦЯ У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА ВИДИ**ACTS OF THE BAILIFF IN THE EXECUTIVE PROCEDURE: CONCEPT, SIGNS AND TYPES**

Снідевич О.С.,

*кандидат юридичних наук, доцент,**доцент кафедри нотаріального та виконавчого процесу і адвокатури
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Стаття присвячена аналізу актів виконавця у виконавчому провадженні, їхніх ознак та видів.

Визначено, що наслідками актів виконавця можуть бути суттєві обмеження в реалізації громадянами належних їм прав. Через це така важлива сфера правовідносин повинна мати належний рівень правового регулювання цих питань у законодавстві.

Досліджено законодавство про виконавче провадження, яке регулює питання актів виконавця, визначено недоліки правового регулювання цього питання.

Під час з'ясування поняття «акт виконавця» автор виходить із того, що акти виконавця мають свої зміст і форму. Змістом акта виконавця є його сутність, сукупність його суттєвих ознак, які характеризують акт як певне правове явище. Формою акта виконавця є його зовнішній прояс, доступний для сприйняття.

Під час окреслення змісту актів виконавця необхідно виходити з того, що їхня правова природа складна, як і правова природа актів інших органів. Законодавство щодо врегулювання виконавчих процесуальних правовідносин не містить розуміння фактичних дій як юридичних актів виконавця, тому залишає їх поза межами правового регулювання.

Сформульовано такі ознаки акта виконавця: 1) необхідність у винесенні виконавцем свого акта виникає тоді, коли у виконавчому провадженні постає правове питання, яке, згідно з положеннями виконавчого процесуального законодавства, потребує свого вирішення з боку виконавця; 2) акт виконавця має юридичну силу, тобто здатність породжувати юридичні наслідки. Із здатності акта виконавця породжувати правові наслідки робимо висновок, що акт виконавця завжди є юридичним фактом; 3) акт виконавця має виконавчу силу, тобто здатність примусово виконуватися; 4) акти виконавця мають правову основу, якою є відповідні норми законодавства; 5) суб'єктами винесення актів виконавця у виконавчому провадженні є державні та приватні виконавці; 6) акти виконавця можуть бути оскаржені в суді.

Зовнішня форма актів виконавця може бути письмова, електронна, вербального волевиявлення чи конклюдентних дій.

Сформульоване наукове визначення поняття акта виконавця. Проведено розподіл актів за різними критеріями.

Ключові слова: документ, правовий акт, форма актів, рішення виконавця, конклюдентні дії.

The article analyzes the problem of the bailiff's acts in the executive procedure, their signs and types.

It has been agreed that the consequences of the bailiff's acts may be significant restrictions in the realization by citizens of their rights. Therefore, such an important area of legal relations should have an appropriate level of legal regulation of these issues in the legislation.

Investigated the enforcement proceeding's legislation, which regulates the issues of bailiff's acts, identified the shortcomings of legal regulation of the issues.

When clarifying the notion of "the bailiff's acts", the author proceeds from the assumption that the bailiff's acts have their content and form. The content of the bailiff's acts is its essence, the totality of its essential features that characterize the act as a legal phenomenon. The form of the bailiff's acts is its external manifestation.

When analyzing the content of the bailiff's act, it is necessary to proceed from the fact that the legal nature of the bailiff's act is complex, as is the legal nature of the acts of others government agencies. The legislation in the regulation of executive procedural legal relations does not contain an understanding of the actual actions as the legal bailiff's act, and therefore leaves them outside the legal regulation.

The following features of the bailiff's acts are formulated: 1) the need for the act to be issued by the bailiff arises when a legal issue arises in the enforcement proceedings, which, in accordance with the provisions of the executive procedural law, requires a decision from the bailiff; 2) the bailiff's act has legal force, that is, the ability to generate legal consequences. From the ability of the bailiff's act to produce legal consequences, it can be concluded that the bailiff's act is always a legal fact; 3) the bailiff's act has executive force, that is, the ability to be enforced; 4) the bailiff's act have a legal basis, which is the relevant provisions of the law; 5) the subjects of the issuance of bailiff's act in the enforcement proceedings are public and private bailiffs; 6) the bailiff's acts may be appealed in court.

The external form of bailiff's act may be written, electronic, in the form of verbal expression or of actions.

The distribution of bailiff's acts according to different criteria had carried.

Key words: document, legal act, form of acts, bailiff's act, concluding actions.

Постановка проблеми. У процесі своєї діяльності виконавець ухвалює процесуальні рішення та вчиняє ті чи інші дії, які свідчать про реалізацію ним своїх, наданих йому законом владних повноважень. Правовою ж передумовою або наслідком вчинення виконавцем окремих процесуальних дій у виконавчому процесі, наслідком вирішення будь-якого процесуального питання є вчинення виконавцем правового акта, у якому також фіксуються вчинені процесуальні дії. Такі правові акти, які є волевиявленням виконавця щодо питань виконавчого процесу та фіксують його результати, оформляються виконавцем згідно з визначеною законом формою шляхом винесення постанов, вимог, розпоряджень тощо.

Стан дослідження. Окремі правові аспекти актів виконавця досліджували А.М. Авторгов, І.В. Бондар, О.Р. Кузь, Л.С. Малярчук, М.М. Мальський, А.В. П'ятницький, О.В. Соломко, С.Я. Фурса, С.В. Шкляр, С.В. Щербак та інші. Однак комплексно питання щодо поняття, ознак

та видів актів виконавця у виконавчому провадженні не були предметом належного наукового вивчення.

Метою дослідження є поняття, ознаки та види актів виконавця у виконавчому провадженні України, ті проблеми правового регулювання, які виникають у зв'язку з винесення виконавцем цих актів.

Виклад основного матеріалу. Навіть за поверхневого аналізу рішень і дій виконавця можна побачити, що їхніми наслідками можуть бути суттєві обмеження в реалізації громадянами належних їм прав, зокрема конституційних.

У законодавстві поняття «акти виконавця» у тому значенні, у якому воно розуміється теорією виконавчого процесу, відсутнє. Є поняття акта виконавця лише як документа, яким виконавець фіксує, підтверджує встановлені факти чи події, вчинені у виконавчому провадженні. Однак поняття «акти виконавця» необхідно розглядати як ширше поняття. Під актами виконавця необхідно розуміти різного роду його правові рішення, якими він реалізує свої

владні повноваження та які містять його волевиявлення щодо питань виконавчого провадження.

Звичайно, настільки важлива сфера правовідносин повинна викликати відповідний рівень правового регулювання цих питань у законодавстві. Що ж насправді щодо цього питання наявне в законодавстві про виконавче провадження, на що варто було б звернути увагу?

1. Перелік рішень виконавця, визначений у ст. 13 Закону «Про виконавче провадження» [1]. Ця стаття має назву «Строки прийняття рішень виконавцями та вчинення виконавчих дій», тому спрямована більше на врегулювання питання цих строків, однак водночас містить і перелік рішень виконавця. В аспекті сутності актів виконавця необхідно звернути увагу на те, що в цій нормі Закону вжито термін «рішення виконавця».

2. Є також ст. 28 Закону, яка називається «Надсилання документів виконавчого провадження», яка, як вбачається з її назви, врегулює саме питання щодо надсилання документів виконавчого провадження. З аналізу норми можна зробити висновок, що в ній рішення виконавця загалом розглядаються через поняття «документи виконавчого провадження». Отже, Закон підходить до рішень виконавця як документів виконавчого провадження.

3. У Законі є також ч. 4 ст. 18, яка передбачає, що «вимоги виконавця щодо виконання рішень є обов'язковими на всій території України. Невиконання законних вимог виконавця тягне за собою відповідальність, передбачену законом». Ця норма окреслює юридичну силу «вимог виконавця щодо виконання рішень». Однак з огляду на те, що вимога виконавця вже зазначено вище ст. 13 Закону розглядається лише як одне з рішень виконавця, одразу ж постає питання щодо поширення її на регулювання чинності інших рішень виконавця. Аналогічно, якщо подивитися ст. 188–13 Кодексу про адміністративні правопорушення [2], яка має назву «Невиконання законних вимог державного виконавця, приватного виконавця», то теж можна побачити, що в ній ужито поняття «вимоги» як рішення, за невиконання якого встановлюється відповідальність.

4. На окремі рішення (документи), які ухвалюються виконавцем, за їхньою назвою вказують ті чи інші норми під час урегулювання особливостей тієї чи іншої діяльності виконавця (наприклад, ч. 5 ст. 26, ч. 2 ст. 36 Закону «Про виконавче провадження»).

Більш повно питання рішень виконавця та їхнього змісту врегулює Інструкція з організації примусового виконання рішень, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 2 квітня 2012 р. № 512/5[3], яка в Загальних положеннях дає визначення акта, вимоги, доручення, запиту як окремих документів, вимоги до їхнього змісту та змісту постанов виконавця. Однак варто звернути увагу на те, що всі ці рішення виконавця визначаються в Інструкції через процесуальний документ.

Під час з'ясування поняття «акт виконавця» необхідно виходити з того, що, як і будь-яке інше, зокрема й правове, явище, акти виконавця мають свої зміст і форму. Змістом акта виконавця є його сутність, сукупність тих його суттєвих ознак, які характеризують його як певне правове явище та водночас відрізняють його від інших подібних правових явищ. Формою акта виконавця є його зовнішній прояв, доступний для сприйняття.

Під час окреслення змісту актів виконавця необхідно виходити з того, що правова природа актів виконавця загалом є досить простою. Очевидно, що правова природа актів виконавця залежить від мети, завдань і функцій відповідної діяльності з виконання тих чи інших рішень юрисдикційних органів. Усе те, що притаманне діяльності з виконання судових рішень, обумовлює правову природу й актів виконавця.

У правовій науці та законодавстві розкриття аналогічних явищ здійснюється або через термін «рішення», або

через термін «акт». І дуже часто ті, хто їх уживають, особливого значення в них не вкладають, розглядають десь як синоніми. Звичайно, відсутність узгодженої термінології є недоліком науки. Отже, необхідно виходити із суті, яка в межах того чи іншого підходу може окреслити відмінності між цими поняттями.

Почнемо з поняття «рішення», бо в Законі «Про виконавче провадження» вживається термін «рішення виконавця». Взагалі поняття «рішення» у науці, виходячи навіть із лексичного його розуміння, означає результат ментально-вольового вибору суб'єктом права варіанта своєї поведінки або поведінки підвладних суб'єктів [4, с. 33]. Тобто рішенням є результат вибору поведінки. Але рішення, поки воно зовні не проявилось, його в об'єктивній правовій дійсності немає. Особливо коли воно стосується поведінки підвладного суб'єкта, потрібно його зовні проявити, потрібне зовнішнє волевиявлення суб'єкта рішення. І ось щодо позначення такого волевиявлення вже використовується в теорії права поняття «акт», зокрема «юридичний акт». Тобто юридичний акт – це волевиявлення державного органу, посадової особи щодо ухваленого рішення, волевиявлення або ж формально-обов'язкове для виконання, або ж таке, що спричиняє інші юридичні наслідки. Волевиявлення може здійснюватися в тій чи іншій формі зовнішнього вираження [5, с. 80].

У чому може проявлятися волевиявлення виконавця? Виходячи з положень теорії права, у письмовій документарній формі. У розвиток цього, законодавство про виконавче провадження відображає його здебільшого в письмових документах виконавчого провадження, широкий перелік яких містить ст. 13 Закону. Є правильним те, що Закон велику увагу приділяє процесуальним документам у письмовій формі. Але чи тільки через письмовий процесуальний документ як юридичний акт може виражатися волевиявлення виконавця щодо ухваленого ним рішення? Очевидно, що такими волевиявленнями можуть бути і вербальні волевиявлення, тобто волевиявлення за допомогою слів, фактично акти уповноваженої особи в усній формі, а також волевиявлення за допомогою конклюдентних дій.

Чи є виконавче провадження таким, що не містить чи не повинне містити актів виконавця як приписів, зроблених в усній формі чи у формі конклюдентних дій? Мабуть, ні. Воно жодним чином не відрізняється від процедур, де такі приписи є. Якщо ми, наприклад, порівняємо виконавчий процес із правосуддям, то побачимо, що у виконавчому процесі, на відміну від правосуддя, виконавець як публічна владна особа вчиняє значно більший обсяг фактичних дій, і ці дії безпосередньо потребують у певних випадках оцінки їх як таких, що містять загальнообов'язковий припис. Натомість акти виконавців у словесній формі чи формі конклюдентних дій залишилися поза межами правового регулювання.

Наприклад, Закон визначає, що примусове виселення полягає у звільненні приміщення, зазначеного у виконавчому документі, від боржника, його майна, домашніх тварин та в забороні боржнику користуватися цим приміщенням. Логіка підказує, що коли боржник під час виконання рішення про виселення не звільняє приміщення самостійно, таке виселення повинне бути здійснене примусово в буквальному розумінні цього слова; через застосування фізичного примусу. І хто повинен, якщо бодай не прямо застосовувати фізичний примус, то хоча б юридично забезпечити цю процедуру – власне ухвалити правовий акт про це? Звичайно, виконавець. Він повинен і ухвалити рішення про зламвання дверей, і рішення про застосування фізичного примусу тощо. Звичайно, що такі рішення, з огляду на умови їх ухвалення, навряд чи можуть бути викладені в письмовій формі постанови. Це мають бути акти у вербальній та конклюдентній формах.

А що є у виконавчому провадженні на практиці? Виявляється, що столяр, який безпосередньо зламує

двері, діє на замовлення стягувача. Тобто юридичне рішення про зламвання дверей ухвалює не виконавець. Якщо боржник відмовляється звільнити приміщення, то виконавець не ухвалює рішення про застосування фізичного примусу до нього і видворення його із приміщення. Він просто відходить у бік, як і працівник поліції. І якщо стягувач зацікавлений фактично виконати рішення, а фізичного здоров'я не має, щоби видворити боржника, він наймає чи то окремих фізичних осіб, чи то різні охоронні фірми, які фізично й видворяють боржника. І як тільки боржника витурили за поріг, виконавець складає акт про виконання рішення.

Отже, маємо ситуацію, що від ухвалення юридично значущих рішень, які необхідні у примусовому виконанні, виконавець самоусувається, а справжній примус застосовують не виконавці як представники держави, яка має монополію на застосування такого примусу, а будь-хто інший. Чи можна погодитися з таким станом речей? Звичайно, ні.

Усе це відбувається через те, що відповідні правовідносини неврегульовані в Законі. Таке враження, що законодавець або не знає, як це врегулювати, або думає, що такого в житті не буває, перекладаючи все це на розсуд виконавця, або думає, що це взагалі не варте законодавчого регулювання. Але це не так. Виконавче провадження є настільки важливою сферою правовідносин, що воно повинне бути врегульоване, причому навіть не в Інструкції, а в Законі.

Отже, законодавче врегулювання виконавчих процесуальних правовідносин не містить підходу до розуміння фактичних дій як юридичних актів виконавця, тому залишає їх поза межами правового регулювання. Звичайно, цілком урегулювати всі фактичні дії виконавця, які будуть його актами, неможливо, але принаймні треба намагатися це зробити хоча б у найважливіших сферах правовідносин. І що є важливим, так це те, що процесуальне законодавство дозволяє оскаржувати не тільки рішення виконавця, а і його дії та бездіяльність. Такий підхід законодавства зумовлюється тим, що дії, можливо, і бездіяльність, виконавця все ж таки є його правовими актами. І саме тому доцільно говорити про «акти виконавця», а не про «рішення виконавця», оскільки саме за вживання поняття «акти виконавця» є більше можливостей звертати увагу на можливості вчинення виконавцем актів чи ухвалення рішень не лише у формі процесуальних документів, як то передбачає Закон, а і шляхом вербальних актів чи конклюдентних дій, які потребують свого належного врегулювання.

Виконавець через специфіку своєї діяльності не має права видавати акти, які мають нормативний характер. Акт виконавця регулює виконавчі процесуальні правовідносини на всіх стадіях їхнього розвитку. Він має суто індивідуальний характер, його дія розрахована на конкретизацію правового регулювання щодо конкретних питань, які виникають у виконавчому провадженні. І цим акт виконавця як один із видів правових актів відрізняється від тих правових актів, які мають нормативний характер, сфера дії яких не обмежується одним випадком.

Діяльність виконавця є одним із видів *правозастосовчої* діяльності. Виконавець за наслідками цієї діяльності вирішує юридичні питання, застосовуючи в окремих правовідносинах норму права до встановлених фактичних обставин.

Як один із видів правозастосовчого акта акт виконавця з урахуванням у кожному конкретному випадку його специфіки має такі особливості:

1. Необхідність у винесенні виконавцем свого акта виникає тоді, коли в межах виконавчого провадження постає правове питання, яке, згідно з положеннями виконавчого процесуального законодавства, потребує свого вирішення з боку виконавця.

2. Акт виконавця, як і будь-який інший правозастосовчий акт, має юридичну силу, тобто здатність породжувати юридичні наслідки. Юридична сила винесеного виконавцем акта не залежить від того, яким (приватним чи державним виконавцем) він виноситься.

Зі здатності акта виконавця породжувати правові наслідки випливає висновок, що акт виконавця як акт застосування норми права завжди є *юридичним фактом*. Він спричиняє виникнення, зміну чи припинення юридичних прав і обов'язків суб'єктів виконавчих процесуальних правовідносин.

3. Акт виконавця як акт юридичного характеру має *виконавчу силу*, тобто здатність примусово виконуватися. Акти виконавця в цьому аспекті мають свою специфіку порівняно з іншими актами, які також мають таку силу. Вона зумовлюється сутністю самої діяльності виконавця, яка полягає у примусовому виконанні рішень судів та інших юрисдикційних органів. Якщо про виконавчу силу рішень судів та інших органів ідеться в аспекті можливості їх примусового виконання, то акти виконавця фактично і є актами такого примусового виконання. Крім того, в окремих випадках акти виконавця можуть бути самостійною підставою для виконання, розглядаються як виконавчий документ.

4. Як будь-які інші правозастосовчі акти, акти виконавця ґрунтуються на нормах законодавства, які і є правовою підставою для їх винесення. Такими нормами є не лише норми виконавчого процесуального законодавства (положення Закону «Про виконавче провадження»), а також норми матеріального права (Цивільний кодекс України [6], Земельний кодекс України [7], Сімейний кодекс України [8] тощо).

5. Суб'єктами винесення актів виконавця у виконавчому провадженні є насамперед виконавці (державні чи приватні), які є такими в конкретному виконавчому провадженні, а також можуть бути визнані і посадові особи органів державної виконавчої служби (зокрема, начальники відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець, чи керівники вищого органу державної виконавчої служби).

6. Акти виконавця, як і будь-які інші несудові правозастосовчі акти, можуть бути оскаржені в суді.

Форма актів виконавця. Поруч зі змістом акти виконавця також мають зовнішню форму, яка залежно від сутності питання, яке вирішується, набуває ознак визначеної законом процесуальної форми. Перелік процесуальних форм актів виконавця визначений у ст. 13 Закону «Про виконавче провадження», згідно з якою під час здійснення виконавчого провадження виконавець вчиняє виконавчі дії та ухвалює рішення шляхом винесення постанов, попереджень, внесення подань, складення актів і протоколів, надання доручень, розпоряджень, вимог, подання запитів, заяв, повідомлень або інших процесуальних документів у випадках, передбачених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами. Під час проведення аналізу процесуальних форм актів виконавця одразу ж впадає в око велике нагромадження цих актів, через що взагалі розмивається правова природа кожного з них. Фактично маємо чи не для кожного окремого випадку правозастосування використання своєї спеціальної окремої форми рішення, або використання декількох форм щодо тих же випадків, що нами вже зазначалося раніше [9, с. 36–37]. Кожна процесуальна форма, згідно із законом, має свої визначені виконавчим процесуальним законодавством реквізити та правові атрибути, про що йтиметься нижче.

Зовнішня форма актів виконавця може бути письмова, електронна, вербального волевиявлення чи конклюдентних дій. Ті акти, які вчиняються виконавцем у формі вербального волевиявлення чи конклюдентних дій, здебільшого залишаються у виконавчому провадженні без їх

процесуальної фіксації. І це є суттєвим недоліком законодавства, який потребує усунення.

Положенням про автоматизовану систему виконавчого провадження, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 5 серпня 2016 р. № 2432/5 [10], передбачено, що постанови виконавця, а також інші документи виконавчого провадження, якими є й акти виконавця, виготовляються за допомогою автоматизованої системи виконавчого провадження. Виготовлення постанов та інших документів виконавчого провадження не в системі забороняється.

У разі тимчасової відсутності доступу до автоматизованої системи виконавчого провадження (через перебої в електропостачанні тощо), як виняток, допускається виготовлення актів виконавця без використання системи з подальшим обов'язковим внесенням таких актів до системи в день усунення причин, що перешкождали доступу до неї.

Акти виконавця, які надсилаються учасникам виконавчого провадження й іншим особам у паперовому вигляді, формуються виконавцем в автоматизованій системі виконавчого провадження до друку та вносяться до журналу реєстрації вихідної кореспонденції протягом 24 годин із моменту формування. Акти виконавця в паперовому вигляді передаються державним виконавцем на відповідальній особі (направляються приватним виконавцем) протягом 24 годин із моменту їх формування. Платіжні вимоги підлягають внесенню відповідальною особою (приватним виконавцем або його помічником) до журналу реєстрації вихідної кореспонденції не пізніше наступного робочого дня з моменту виготовлення.

Акти виконавця, які надсилаються в електронному вигляді, формуються виконавцем в автоматизованій системі виконавчого провадження, підписуються електронним цифровим підписом та реєструються в журналі реєстрації вихідної кореспонденції.

Допущені в актах виконавця помилки можуть бути усунуті. Начальник відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець, або виконавець із власної ініціативи чи за заявою сторони виконавчого провадження може виправити допущені у процесуальних документах, винесених у виконавчому провадженні, граматичні

чи арифметичні помилки, про що вноситься відповідна постанова. Керівник вищого органу державної виконавчої служби в разі виявлення порушень вимог закону визначає їх своєю постановою та надає доручення начальнику відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець, щодо усунення відповідних помилок (ч. 3 ст. 74 Закону «Про виконавче провадження»).

Отже, *актами виконавця є виражене в передбаченій законом процесуальній формі правозастосовче рішення виконавця або посадової особи державної виконавчої служби щодо вирішення окремих процесуальних питань у виконавчому провадженні, ухвалене ними на підставі норм матеріального та виконавчого процесуального права з метою реалізації наданих їм законом повноважень.*

Акти виконавця можуть бути класифіковані за різними критеріями. В основу класифікації актів виконавця можуть бути покладені процесуальна форма акта виконавця (1), юридичні (процесуальні) наслідки (2), зовнішня форма волевиявлення (3), суб'єкти винесення (4) тощо.

1. Так, *за процесуальною формою вираження* акти виконавця можуть поділятися на постанови, попередження, подання, акти, протоколи, доручення, розпорядження, вимоги, запити, заяви, повідомлення тощо.

2. *За юридичними (процесуальними) наслідками* акти виконавця можуть бути: зобов'язуючими; забороняючими; правоповноважуючими; такими, що містять відмови; посвідчувальними, інформаційними.

3. *За зовнішньою формою волевиявлення* акти виконавця можуть поділятися на письмові акти, електронні акти, усні акти й акти у формі конклюдентних дій.

4. *За суб'єктом винесення* акти поділяються на:

а) акти державного виконавця й акти приватного виконавця;

б) акти виконавця й акти інших посадових осіб органів державної виконавчої служби.

Висновки. Актами виконавця є виражене в передбаченій законом процесуальній формі правозастосовче рішення виконавця або посадової особи державної виконавчої служби щодо вирішення окремих процесуальних питань у виконавчому провадженні, ухвалене ними на підставі норм матеріального та виконавчого процесуального права з метою реалізації наданих йому законом повноважень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про виконавче провадження : Закон України від 2 червня 2016 р. № 1404–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073–X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
3. Про затвердження Інструкції з організації примусового виконання рішень : наказ Міністерства юстиції України № 512/5 від 2 квітня 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0489-12>.
4. Тихомиров Ю.А. Управленческое решение. Москва : Наука, 1972. 288 с.
5. Рабінович П.М. Акт юридичний. *Юридична енциклопедія* : у 6 т. / за ред. Ю.С. Шемшученка (голова ред.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 1998. Т. 1 : А–Г. 672 с.
6. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435–IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
7. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768–III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
8. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. № 2947–III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
9. Снідевич О.С. Акти виконавця: проблеми теорії та практики. *Реформа виконавчого провадження: сьогодення та перспективи* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 30 березня 2018 р. / ред. кол. : С.В. Шкляр, С.Я. Фурса, О.С. Снідевич. Київ : Юстон, 2018. С. 33–38.
10. Про затвердження Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження : наказ Міністерства юстиції України від 5 серпня 2016 р. № 2432/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1126-16>.